

ICOMOS

Starptautiskā pieminekļu un ievērojamu vietu padome

Starptautiskā vēsturisko dārzu un ievērojamu vietu komiteja

Florences harta

Pieņemta Florencē 1981.gada 21.maijā

ICOMOS-IFLA, Starptautiskā vēsturisko dārzu komiteja, tiekoties Florencē 1981.gada 21.maijā, nolēma sastādīt hartu par vēsturisko dārzu saglabāšanu, ko nosauktu šīs pilsētas vārdā. Komiteja sastādīja šo hartu un 1982.gada 15.decembrī ICOMOS to reģistrēja kā Venēcijas hartas pielikumu.

DEFINĪCIJAS UN MĒRĶI

1. Vēsturisks dārzs ir arhitektoniska un dārza mākslas kompozīcija, kas izraisa sabiedrības interesi ar savu vēsturisko vai māksliniecisko vērtību. Kā tāds tas ir uzskatāms par pieminekli.
2. Vēsturiskā dārza pamatā ir arhitektoniska augu kompozīcija, kas dzīvo, iet bojā un atjaunojas. Tādā veidā dārzs atspoguļo dabas līdzsvaru gadalaiku maiņā, kā arī mākslinieka un dārznieka vēlēšanos ilgstoši uzturēt to nemainīgu.
3. Kā pieminekļi vēsturiskais dārzs jā saglabā saskaņā ar Venēcijas hartas principiem. Ņemot vērā, ka tas ir dzīvs pieminekļis, tā uzturēšanu nosaka specifiski noteikumi, kas ietverti šajā hartā.
4. Vēsturiskā dārza arhitektoniskajā kompozīcijā ietilpst:
 - a) plāns un topogrāfija;
 - b) augu sugas, ieskaitot to proporcijas, krāsu kompozīcijas un telpisko izvietojumu;
 - c) struktūras un dekoratīvās īpatnības;
 - d) plūstoši un stāvoši ūdeņi, kuros atspoguļojas debesis.
5. Kā tiešas mijiedarbības izpausme starp civilizāciju un dabu, kā arī kā tīkama atpūtas vieta, kas piemērota pārdomām, dārzs iegūst globālu nozīmi kā pasaules idealizēts veidols, "paradīze" šī vārds etimoloģiskajā nozīmē, un vienlaicīgi tas ir kultūras stila, laikmeta un bieži vien radoša mākslinieka oriģinalitātes apliecinājums.
6. Jēdziens "vēsturisks dārzs" vienādā mērā attiecināms kā uz maziem dārziem, tā plašiem parkiem – gan regulārajiem, gan ainavu.
7. Neatkarīgi no tā, vai vēsturisks dārzs ir saistīts ar kādu celtni, to nevar izolēt no apkārtējās pilsētas vai lauku, mākslīgās vai dabīgās vides.
8. Vēsturiska vieta ir īpaša, ar kādu ievērojamu notikumu saistīta vieta, piemēram, ar svarīgu vēsturisku notikumu, populāru mītu, episku cīņu vai arī tā kalpojusi par sižetu pazīstamai gleznei.
9. Vēsturisko dārzu saglabāšana ir atkarīga no identifikācijas un valsts uzskaites. Saglabāšana praktiski izpaužas kā kopšana, konservācija un restaurācija. Atsevišķos gadījumos ieteicama rekonstrukcija. Vēsturiskā dārza autentiskums vienādā mērā atkarīgs kā no tā dažādo detaļu

plānojuma, mēroga, dekoratīvajām īpašībām, tā augu un neorganiskā materiāla izvēles katrai dārza daļai.

KOPŠANA, KONSERVĀCIJA, RESTAURĀCIJA, REKONSTRUKCIJA

10. Lai neiznīcinātu vēsturiskā dārza vienotību, jebkuri kopšanas, konservācijas, restaurācijas un rekonstrukcijas procesa darbi jāveic visās tā daļās vienlaicīgi.

KOPŠANA UN KONSERVĀCIJA

11. Ārkārtīgi svarīga ir nepārtrauktība vēsturiskā dārza kopšanas procesā. Tā kā augu valsts ir dārza pamatmateriāls, tad tās uzturēšanai nemainīgā stāvoklī nepieciešamas gan atsevišķas, gan periodiskas ilgtermiņa nomaiņas (izciršana un jaunu koku stādīšana to vietā).
12. Periodiski nomaināmo koku, krūmu, augu un puķu sugas jāizvēlas, ņemot vērā jau izveidojušos un atzīto praksi katrā botāniskajā dārzā vai dārzkopības reģionā, nosakot sākotnēji augušās sugas un saglabājot tās.
13. Pastāvīgas vai maināmas arhitektoniskas, tēlnieciskas vai dekoratīvas formas, kas ir vēsturiskā dārza būtiska sastāvdaļa, novācamas vai pārvietojamas tikai tad, ja tas būtiski nepieciešams šo formu saglabāšanai vai restaurācijai. Jebkuras apdraudētas dārza sastāvdaļas aizvietošana vai restaurācija veicama saskaņā ar Venēcijas hartas principiem; jebkuram galīgas aizstāšanas datumam jābūt norādītam.
14. Vēsturiskais dārzs jā saglabā piemērotā vidē. Jā aizliedz tādas apkārtējās vides fiziskas izmaiņas, kas apdraudētu ekoloģisko līdzsvaru. Tas attiecināms uz visiem infrastruktūras aspektiem – kā iekšējiem, tā ārējiem (kanalizācija, apūdeņošanas sistēmas, ceļi, autostāvvietas, žogi, dienesta telpas, apmeklētāju apkalpošanas kompleksi utt.).

RESTAURĀCIJA UN REKONSTRUKCIJA

15. Vēsturiskā dārza restaurācija un rekonstrukcija nav pieļaujama bez iepriekšējas pilnīgas izpētes, kas aptver pasākumu kompleksu no arheoloģiskajiem izrakumiem līdz faktu apkopošanai par konkrēto dārzu un analogiskiem objektiem un nodrošina restaurācijas un rekonstrukcijas darbu zinātnisko kvalitāti. Līdz praktisko darbu sākumam sagatavojama zinātniskā projekta dokumentācija, kas iesniedzama ekspertu grupai pārbaudei un sagatavošanai.
16. Restaurācijas projektam jārespektē konkrētā dārza attīstības secība. Principā nevienam periodam nedrīkst piešķirt prioritāti, izņemot īpašus gadījumus, kad rekonstrukcijas nepieciešamību nosaka bojājumu un postījumu pakāpe atsevišķās dārza daļās. Šādi darbi veicami uz dabā saglabājušos palieku vai neapšaubāmu dokumentāru liecību pamata

un var notikt tajās dārza daļās, kas atrodas tuvāk dārzā esošajām celtnē, lai izceltu ēku kompozicionālo nozīmi.

17. Ja dārzs ir pilnīgi izzudis vai pastāv tikai nenoteiktas liecības par tā attīstību, rekonstruēto dārzu nevar uzskatīti par vēsturisko dārzu.

IZMANTOŠANA

18. Lai gan jebkurš vēsturisks dārzs paredzēts pastaigām un apskatei, pieeja tam jāierobežo, lai tiktu saglabāta dārza fiziskā struktūra un kultūrvēsturiskā nozīme.
19. Pēc sava rakstura un mērķiem vēsturisks dārzs ir vieta, kas veicina cilvēku kontaktus, klusumu un dabas izpratni. Tā ikdienas pielietojuma koncepcija var būt kontrastā ar dārza lomu tajos retajos gadījumos, kad tas tiek izmantots svinībām. Šāds dārza izmantošanas veids skaidri jādefinē, lai jebkuras svinības kalpotu dārza vizuālā efekta pastiprināšanai, nevis to bojātu.
20. Lai gan vēsturiskie dārzi ir piemēroti mierīgām atpūtas spēlēm, to tuvumā var ierīkot atsevišķus laukumus aktīvām sporta nodarbībām, lai apmierinātu sabiedrības dažādās vajadzības, neradot aizspriedumus pret dārzu un ainavu konservāciju.
21. Uzturēšanas un konservācijas darbiem, kuru periodiskums atkarīgs no gadalaikiem, kā arī īslaicīgiem pasākumiem, kas kalpo dārza autentiskuma saglabāšanai, vienmēr jāpiešķir prioritāte attiecībā pret dārza izmantošanu sabiedriskiem mērķiem. Visi vēsturiskā dārza apmeklējumi jāpakļauj noteikumiem, kas nodrošinātu tā īpatnību saglabāšanu.
22. Ja dārzs ir iežogots, žogu nedrīkst nojaukt iepriekš nepārliedzinoties par visām iespējamām sekām, kas radītu izmaiņas dārza raksturā un ietekmētu tā saglabāšanu.

JURIDISKĀ UN ADMINISTRATĪVĀ AIZSARDZĪBA

23. Atbildīgu varas iestāžu pienākums ir pēc kvalificētu speciālistu slēdziena veikt nepieciešamos juridiskos un administratīvos pasākumus, lai identificētu, ņemtu valsts uzskaitē un aizsargātu vēsturiskos dārzus. Vēsturisko dārzu saglabāšana jāparedz zemes ierīcības plānos, un šāds uzdevums izvirzāms visos reģionālajos un vietējos plānošanas dokumentos. Attiecīgo varas iestāžu uzdevums ir arī pēc kvalificētu ekspertu ieteikuma apstiprināt finansiālos pasākumus, kas veicinātu vēsturisko dārzu kopšanu, konservāciju, restaurāciju, un, ja nepieciešams, to rekonstrukciju.
24. Vēsturiskie dārzi ir viens no kultūras mantojuma veidiem, kura saglabāšanai tā īpatnību dēļ jāvēlfi nepārtrauktas kvalificētu speciālistu rūpes. Tādēļ jānodrošina šādu speciālistu – vēsturnieku, arhitektu, ainavu arhitektu, dārznieku, botāniķu sagatavošana. Jārūpējas arī par regulāru nodrošinājumu ar uzturēšanai un restaurēšanai nepieciešamajām augu sugām.

25. Interese par vēsturiskajiem dārziem jāsekmē ar visiem darbības veidiem, kas palīdzētu izcelt to patieso kultūras vērtību, padziļināt zināšanas un tos pienācīgi novērtētu. Lai cilvēki apzinātos nepieciešamību cienīt dabu un vēstures mantojumu, ir jāveicina vēsturisko dārzu zinātniskā izpēte, starptautiskā informācijas apmaiņa, populāri zinātniskas publikācijas, objektu apmeklēšana (pastāvot attiecīgai kontrolei) un masu informācijas līdzekļu izmantošana. Izcilākie vēsturiskie dārzi jāiesaka ietvert Pasaules mantojuma sarakstā.

Nota bene. Augstāk minētās rekomendācijas piemērojamas visiem vēsturiskajiem dārziem. Papildus paragrāfi, kas piemērojami specifiskiem dārzu tiem, pievienojami Florences hartai ar šādu tipu īsu aprakstu.

Florences hartas sagatavošana pabeigta 1981.gada 21.maijā, juridiski stājusies spēkā pēc apstiprināšanas ICOMOS Ģenerālajā Asamblejā Drēzdenē 1984.gada 17.maijā. Hartas teksts angļu valodā glabājas Kultūras pieminekļu pētniecības padomē.